

2026-03-17

Svar till: s.remissvar@regeringskansliet.se

kopia till s.sof@regeringskansliet.se

Diarienummer S2026/00342

FSS remissvar angående utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) har från Socialdepartementet fått remiss avseende utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga (S2026/00342). Remissvaret ska ha kommit in senast 20 mars 2026.

Om FSS

FSS är en partipolitiskt obunden förening som företräder cirka 400 socialchefer i landet. Utifrån professionell kunskap, erfarenhet och forskning verkar föreningen för utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst och en socialt hållbar välfärd. FSS arbete tar sin utgångspunkt i socialtjänstlagens portalparagraf, barnkonventionen samt principen om alla människors lika värde.

Inledning

Den senaste tidens utveckling med allt yngre barn som involveras i kriminalitet är mycket allvarlig och kräver kraftfulla samhälleliga åtgärder. Samtidigt måste insatser som riktas mot barn utformas med stor omsorg och vila på vetenskap och beprövad erfarenhet samt vara förenliga med socialtjänstens grundläggande uppdrag.

FSS bedömer att förslaget om elektronisk övervakning inte uppfyller dessa krav och riskerar att få negativa konsekvenser för såväl barn och unga som för socialtjänstens arbete.

Sammanfattande ställningstagande

Föreningen Sveriges socialchefer avstyrker förslagen i lagrådsremissen i sin helhet.

FSS huvudsakliga invändningar mot förslaget kan sammanfattas i följande punkter:

- Förslaget innebär ett grundläggande skifte i socialtjänstens uppdrag – från stöd, skydd och vård till kontroll och sanktioner.
- Elektronisk övervakning innebär ett betydande integritetsintrång för barn och innehåller tydliga straffliknande inslag.
- Det saknas forskningsstöd för att åtgärden har brottsförebyggande effekt i socialtjänstens arbete.
- Åtgärden riskerar att undergräva tilliten till socialtjänsten och försvåra det relationsbaserade arbete som är avgörande i socialt arbete.
- Förslaget skapar otydlighet i ansvarsfördelningen mellan socialtjänst och rättsväsende och riskerar att göra socialtjänsten till bärare av ett kontrollsystem.

Elektronisk övervakning förändrar socialtjänstens uppdrag

Socialtjänstens arbete med barn och unga bygger i hög grad på förtroende, relation och motivation. Att införa en kontrollåtgärd som elektronisk övervakning innebär en principiell förskjutning från stöd och behandling till kontroll och sanktioner. FSS bedömer att detta riskerar att försvåra socialtjänstens möjligheter att bedriva ett effektivt socialt arbete.

FSS vill samtidigt framhålla att socialtjänsten redan i dag har möjlighet att vidta mer ingripande åtgärder genom lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) när ett barn är i behov av skydd, och frivilliga insatser inte är tillräckliga.

Integritetsintrång och risk för stigmatisering

Elektronisk övervakning innebär ett långtgående intrång i barnets personliga integritet. Åtgärden innebär att barn övervakas i sin vardag och i sin hemmiljö. För barn i redan utsatta livssituationer riskerar detta att bidra till stigmatisering och att normalisera tvångsinslag i socialt arbete.

Bristande kunskapsunderlag

I lagrådsremissen framgår att det saknas forskningsstöd för att elektronisk övervakning inom socialtjänstens arbete med barn och unga leder till positiva brottsförebyggande effekter. FSS anser att det är problematiskt att införa en så ingripande åtgärd utan ett tydligt vetenskapligt stöd.

Otydlig målgrupp och proportionalitetsproblem

Förslaget innebär att elektronisk övervakning kan komma att användas även i situationer där barn inte har begått brott. Samtidigt är åtgärden mycket ingripande. FSS bedömer att detta väcker allvarliga frågor om proportionalitet och rättssäkerhet.

Socialtjänsten har redan i dag möjlighet att använda mer ingripande åtgärder genom LVU när ett barns hälsa eller utveckling riskerar att skadas och frivilliga insatser inte är tillräckliga.

Risk för sammanblandning mellan socialtjänst och rättsväsende

Genom förslaget ges socialtjänsten en roll i att initiera åtgärder med tydliga tvångs- och kontrollinslag. FSS bedömer att detta riskerar att sudda ut gränserna mellan socialtjänstens uppdrag och rättsväsendets ansvar.

FSS vill i detta sammanhang också framhålla risken för att socialtjänsten i praktiken blir bärare av ett kontrollsystem riktat mot barn och unga, utan att socialtjänstens uppdrag eller kompetens är utformade för en sådan roll.

Förhållandet till annan lagstiftning

Förslaget är nära kopplat till andra pågående lagstiftningsprocesser, särskilt beredningen av förslag om insatser inom socialtjänsten när samtycke saknas. FSS bedömer att förslagen bör analyseras i ett sammanhållet lagstiftningsarbete.

Otydlighet kring åtgärdens karaktär och tillämpning

FSS ser en otydlighet i lagrådsremissen kring hur elektronisk övervakning ska förstås i relation till socialtjänstens uppdrag och till det system av insatser som socialtjänsten ansvarar för. I den offentliga argumentationen kring förslaget har elektronisk övervakning bland annat beskrivits som ett sätt att göra barn mindre attraktiva för kriminella nätverk.

Det framgår dock inte tydligt om åtgärden ska betraktas som en insats som kan efterfrågas av vårdnadshavare eller om den uteslutande är en kontrollåtgärd som initieras av socialtjänsten i särskilda situationer.

FSS ser en risk för att denna otydlighet kan skapa förväntningar hos vårdnadshavare om att elektronisk övervakning är något som kan begäras i syfte att skydda barn från att rekryteras till kriminalitet. Om vissa barn omfattas av elektronisk övervakning kan det i praktiken uppfattas som ett skydd mot gängrekrytering, vilket kan leda till att andra vårdnadshavare efterfrågar samma åtgärd för sina barn.

Detta riskerar att skapa en svårhanterlig situation för socialtjänsten, där förväntningar uppstår på att elektronisk övervakning ska användas som ett generellt skydd mot kriminalitet. En sådan utveckling skulle innebära en betydande förskjutning av socialtjänstens uppdrag och riskerar att skapa otydlighet kring vilka barn som ska omfattas av åtgärden och på vilka grunder beslut ska fattas.

FSS bedömer att lagrådsremissen inte i tillräcklig utsträckning analyserar dessa konsekvenser eller klargör hur en sådan situation ska hanteras inom ramen för socialtjänstens uppdrag.

Samlade bedömningar

FSS bedömer sammantaget att förslaget innebär en principiell förskjutning i synen på barn och socialtjänstens uppdrag. Barn som befinner sig i kriminalitet eller riskmiljöer är i första hand barn i behov av skydd, stöd och behandling. Samhällets insatser bör därför främst fokusera på tidiga, kunskapsbaserade och relationsskapande insatser.

När frivilliga insatser inte är tillräckliga finns redan i dag möjlighet att ingripa med stöd av tvångslagstiftning genom lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Denna lagstiftning ger samhället möjlighet att ingripa när barn far illa eller riskerar att utvecklas på ett sätt som allvarligt äventyrar deras hälsa eller utveckling.

FSS bedömer därför att socialtjänsten redan har lagliga verktyg för att agera när situationen kräver mer ingripande åtgärder. Problemet är inte brist på tvångsmedel, utan att säkerställa att barn och unga får tillgång till tidiga, samordnade och kunskapsbaserade insatser som kan bryta en negativ utveckling. Att införa ytterligare kontrollåtgärder inom socialtjänstens område riskerar därför att flytta fokus från de insatser som vi vet har störst betydelse för att långsiktigt förebygga kriminalitet bland barn och unga.

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS)
Anna Burston, ordförande